

Zelfsturing in de buurt

Gezondheid, regie en netwerkdynamiek

Speech geschreven voor Pamflet2.nl thema zelfsturing april 2013

Beste tijdgenoten,

Na driekwart jaar was het project afgelopen. Met een zucht van verlichting stapten we in de auto, keken elkaar aan en zeiden: "Wat hebben we nu eigenlijk gedáán?", ... "We hebben de mensen weer terug gebracht naar hun idealen én het vermogen om ze zelf te realiseren".

De situatie was helder. Grote wijk, veel ouderen, eenzaamheid en gezondheidsproblemen. Allerlei programma's en organisaties eromheen. De gemeente belde ons. Ik, bekend door Great Place to Live en het mobiliseren van mensen, idealen én daadkracht. En Gerjanne, verbinder van mensen, met een goed netwerk in de stad. We gingen aan de slag.

"Richt je juist níet op ouderen, níet op ziekte", zeiden we. "Wél op de context waarbinnen ouderen leven, en versterk wat goed gaat". We ontsloten een netwerk. Positief en daadkrachtig. En daar stonden 70 betrokken mensen; bewoners, professionals van binnen en buiten de zorg, kunstenaars, schooldirecteuren, ZP'ers etc., die allemaal op eigen wijze bijdragen aan Gezonde Wijk.

Wat mobiliseer je eigenlijk als je je focused op problemen, ziekte en oude mensen? De tendens van vrijwel alle hulpprogramma's in 'de wijk'. Het effect is niet gunstig. Oude mensen raken geïsoleerd te midden van professionals. Geld stroomt naar specifieke problemen en creëert prestatie-indicatoren. Deze indicatoren benutten noch stimuleren het zelfdenkend vermogen van de professional om integraal te handelen. Het potentieel van wat mensen wél willen en kunnen blijft onzichtbaar. Er is een gevoel van schaarste op alle niveaus. Wat als we dit eens omdraaien?

Zo ontdekten we dat er 4 eenzaamheid-programma's waren opgestart. Allen op zoek naar eenzame mensen. Tot onze verrassing wisten de mensen van de kerk én de apotheker die de medicijnen brengt, deze mensen precies te zitten! Eenzame mensen willen trouwens helemaal niet meedoen aan een eenzaamheidsprogramma. Wel helpen ze graag ergens mee en worden graag uitgenodigd voor een kopje soep, samen met jonge mensen.

Gelijkwaardigheid en samen ondernemen zijn cruciaal. Om dit te bereiken hebben wij een serie ontmoetingen georganiseerd met mensen die nú al bijdragen aan een gezonde wijk. Het thema: 'Wat heb jij nodig om dat wat jij doet nóg meer impact te geven, waar kunnen wij jou helpen?' Waarbij 'wij' het netwerk zelf is en niet de gemeente of een instantie met een bakje geld. Nee, Wij maken de samenleving. Wie zou dat anders moeten doen? Onze bestuurders?

Als start creëren we samen de hógste ambitie. Wat is een Gezonde Wijk? Binnen tien minuten ontstaat een levendig gesprek over cultuur, samen eten, uitnodigend zijn, gebruik van de openbare ruimte, diversiteit in doelgroepen en persoonlijke aandacht. En ... niet-gezond-gedrag mág er ook zijn. Deze elementen geven we direct concreet vorm in het programma. Heel concreet: het eten was goed en gemaakt door mensen uit de buurt. Practise what you preach.

De volgende stap is het beantwoorden van de vraag: wie draagt nú al bij aan Gezonde Wijk? Mensen die je kent. Geen functionarissen en organisaties die deze functie zouden-moeten-hebben. En zo werden de groenteboer (altijd een praatje en recepten in de winkel), de beheerder van het openbaar groen (goeie kerel) en de directeur van de basisschool (heeft een theaterpodium voor de buurt) uitgenodigd voor een ontmoetingsmiddag. Zij zijn de smaakmakers. Daarom staan hun wensen centraal bij deze ontmoeting.

Opmerkelijk was overigens dat niemand iemand kende van de grootste welzijnsorganisatie van de stad... Dat maakt veel duidelijk. Wij gingen dus aan de slag met een bonte verzameling mensen die ieder op hun eigen wijze in de praktijk bijdragen aan Gezonde Wijk.

In plaats van 'praten over problemen' ontstaat eigenaarschap, waardering en plezier. Mensen ontdekken waar ze elkaar versterken en gaan dat doen. Dit geeft snel resultaat en vooral zin om nog meer te doen! Het gevoel 'samen de schouders eronder' ontstaat door oprechte belangstelling en betrokkenheid. De vraag van de professional is gelijkwaardig aan de vraag van een buurtbewoner. Het is wellicht een andere orde van grootte, maar dat is niet belangrijk. Het creatief beantwoorden van de vragen draagt bij aan een prettige samenleving. Belangrijk is dat professionals zich in zo'n ontmoeting zelf kunnen uitspreken en niet als een instantie worden gezien.

Zet de juiste toon en je opent deuren van overvloed. Eerst was er geen geld, veel problemen en donkere vooruitzichten. Nu is zichtbaar dat alles er al is en mensen elkaar kunnen versterken. Zo ontstaat de context waarbinnen ouderen zich ook gezien en uitgenodigd voelen. Geen wijzend vingertje dat zegt dat je zielig bent, maar lachende ogen die vragen of je ook komt, omdat het zo gezellig is. Enthousiasme werkt als een magneet.

Gezellige mensen zijn ook minder ziek. Zij kosten minder geld én doen nog steeds mee! Echte aandacht en integrale dienstverlening zijn hierin noodzakelijk. Dit is lastig voor organisaties. Professionals staan in de spagaat tussen mee-bewegen met bewoners, waarde creëren in het netwerk, en hun manager tevreden houden met de cijfers waar hij om vraagt. Cijfers die niet in werkelijkheid meten wat de waarde is die wordt gecreëerd. Die waarde is overal voelbaar en zichtbaar, maar lastig te meten.

Hoe meet je zingeving, ondernemerslust en plezier? Hoe meet je integraal denken en handelen? Hoe meet je het eigenaarschap dat mensen ervaren over hun leven en de levenslust die dit oplevert? Hoe meet je dat mensen daardoor minder ziek en eenzaam worden? En trouwens... waarom zou je alles willen meten als de resultaten zo zichtbaar zijn?

Het is veel interessanter om een dergelijk proces/project als levend laboratorium te zien. De beste professionals participeren en letten goed op. Wat heb je nodig om te participeren? Hoe kun je het beste van jezelf geven? En van je organisatie? Wat betekent dit voor het besturingsmodel? Voor innovatie en waardering? Van een businesscase naar een valuecase. Interessant én actueel.

Zelfsturing vraagt om dienend leiderschap. Dienend aan de professional die waarde creëert. Dienend aan het netwerk. Dienend aan de wens een mooie toekomst te creëren. In de wétenschap dat dit lukt, als we vanuit gelijkwaardigheid sámen ondernemen.

Great Place to Live is dichterbij dan je denkt! ;) Go for it!

Noor Bongers

Informatie

[Noor Bongers](#)
[Nieuwe Oude Dag](#)
[Experiment Gezonde Wijk](#)

Aanleiding

Deze speech heb ik geschreven op uitnodiging van Erwin Witteveen en Martijn Aslander voor Pamflet 2 over Zelfsturing. De beste speeches worden gebundeld in het boek.

Past jouw verhaal hier ook goed bij? Schrijf ook een speech en stuur 'm op.
Hier vind je meer informatie. <http://checkthis.com/pamflet>

Contact

Noor Bongers
licht@noorbongers.nl
0610902724